

Soovitused

4.4. Juurdepääsetavus kurtidele ja kuulmispuudega õppuritele

Alajaotus sisaldab soovitusi, kuidas muuta avatud haridusressursid juurdepääsetavaks kurtidele ja kuulmispuudega õpilastele. Kuulmisega seotud sisu võib neile juurdepääsetavaks teha **subtiitrite või viipekeele abil**.

4.4.1. Subtiitrid

Subtiitrite lisamine on protsess, mille käigus **kuvatatakse ekraanil kirjalikku teksti, et edastada videol kõneldud dialoogi, heliefekte ja muud asjakohast heliteavet**.

Näite leiate [SIIT](#).

Allpool esitatud soovitused aitavad luua subtiitrid, mis on õpilaste vajadustele võimalikult hästi kohandatud. Püüdke neid oma töös võimalikult palju rakendada.

TARKVARA	SOOVITUS	NÄIDE
1. tase	Kasutage automaatset peittiitrite (closed captioning) tööriista.	YouTube Studio: https://studio.youtube.com
2. tase	Kasutage subtiitrite loomiseks tasuta tarkvara. Need tööriistad võimaldavad teil käsitsi ajastust reguleerida ja lisada olulisi detaile, nagu heliefekte või kõneleja identifitseerimist arusaamise parandamiseks.	Aegisub: https://aegisub.org/ Subtitle Edit: https://www.nikse.dk/subtitleedit
3. tase	Kasutage tasuta tarkvara professionaalsete subtiitrite loomiseks. Need tööriistad pakuvad täiustatud funktsioone, nagu täpset ajakoodi, kõneleja tuvastamist ja subtiitrite välimuse kohandamise võimalusi, et tagada kõrge kvaliteet ja juurdepääsetavus.	EZtitles: https://www.eztitles.com/ Oona: https://www.oona.net/oona-tools/

Soovitused

TEHNILISED ASPEKTID	SOOVITUS	NÄIDE
VÄRVID	<p>Kui kasutate subtiitrite jaoks värve, veenduge, et need on videos oleva tausta suhtes kontrastsed, et vältida silmade väsimist.</p> <p>Selle kontrollimiseks võite kasutada näiteks värvikontrasti analüüsivahendit (https://www.tpgi.com/color-contrast-checker/).</p>	<p>Näide: kasuta kollast värvi mustal taustal.</p> <p>Kollane mustal taustal.</p> <p>Kui tähemärgi värv on tausta värviga sama, võib subtiitrid lisada värvilisse kast, et saavutada piisav kontrastsus.</p> <p>Valge mustal taustal.</p>
KIRJATÜÜP	<p>Kirjatüüpide valik peab vastama maksimaalse loetavuse kriteeriumidele.</p>	<p>Näide: Arial või Calibri on lihtsalt loetavad kirjatüübid.</p> <p>Calibri kui lihtsalt loetav kirjatüüp.</p> <p>Arial kui lihtsalt loetav kirjatüüp.</p>
SUBTIITRITE ALGUSE JA LÕPU AJASTAMINE	<p>Subtiitrite kuvamise algus või lõpp peab ühtima tegelaste või rääkivate tegelaste huulte liikumisega. See peaks kokku langema ka heliteabega.</p>	
KESTUS	<p>Subtiitri kestus, st ekraanil kuvamise aeg, peab võimaldama seda raskusteta lugeda. Maksimaalne soovitatud kiirus on 12 tähemärki sekundis.</p>	
PIKKUS	<p>Subtiitrid peavad olema maksimaalselt kahe rea ja erandjuhtudel kolme rea pikkused.</p>	<p>Subtiitrid peavad olema kaherealised ja erandjuhtudel kolmerealised.</p>
RIDADEKS JAGUNEMINE	<p>Kui jagate subtiitri ridadeks, peaksite:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kasutama ära kõne pause ja vaikust; - kasutama ära grammatilisi pause või kirjavahemärke; - kirjutama sidesõnad alumisele reale. <p>Järgmisi subtiitrideid ei tohiks jagada kahele reale: sama sõna silbid, nimisõna- ja verbifraasid.</p>	

Soovitused

TEHNILISED ASPEKTID	SOOVITUS	NÄIDE
TÄHEMÄRKIDE ARV	Ühe rea maksimaalne tähemärkide arv peaks olema 37–42 tähemärki tavalise täiskasvanud publiku jaoks. Pidage meeles, et laste ja noorte lugejate lugemiskiirus on aeglasem kui täiskasvanutel, seega on soovitatav vähendada tähemärkide arvu. Esmatähtis on, et õpilane suudaks ekraanil kuvatavaid subtiitreid lugeda.	
ASUKOHT	Subtiitreid tuleks kuvada ekraani allosas. Kui subtiitrid varjavad ekraani allosas kuvatavat olulist teavet, võite subtiitrite kasti liigutada teise kohta.	
TEKST	SOOVITUS	NÄIDE
ÕIGEKIRI JA GRAMMATIKA	Subtiitrid peavad olema laitmatu õigekirjaga ja grammatiliselt korrektsed. Kõne ebatäpsused tuleks parandada, välja arvatud juhul, kui need on sisu seisukohast olulised. Sellisel juhul tuleb need panna jutumärkidesse.	Algne kõnetekst (dialektiga/aktsendiga): <i>„Mul põle alli aimugi, kuhu too läks.“</i> Parandustega subtiitrid (kui hääldus ei ole arusaamiseks oluline): <i>Ma ei tea, kuhu ta läks.</i> Ebatäpsustega subtiitrid: <i>Mul „põle alli aimugi“, kuhu „too“ läks.</i>
NUMBRID JA SÜMBOLID	Naturaalarvud nullist kümneni (kaasa arvatud) tuleb kirjutada tähtedega, välja arvatud juhul, kui neile on lisatud lühendeid, märke või sümboleid.	kümme lammast 10 €
SÕNASTUS	Subtiitrid peavad olema võimalikult sõnasõnalised.	

Soovitused

TEKST	SOOVITUS	NÄIDE	
<p>KOKKUVÕTE</p>	<p>Kui teil on vaja dialoogist teavet vähendada või kõrvaldada, proovige eemaldada vähem oluline või ebaoluline teave. Võite ka sisu võimalikult tõhusalt kokku võtta.</p>		
SISU: TEGELASED, DIALOOGID, MUUSIKA JA HELI	SOOVITUS	NÄIDE	
<p>TEGELASTE TUVASTAMINE</p>	<p>Audiovisuaalses tekstis esinevad tegelased tuleb tuvastada. Kasutage iga tegelase jaoks erinevat värvi või lisage nende nimi sulgudes ja suurtähtedega.</p>	<p>- Tere! - Tere!</p>	<p>- [MARIA] Tere! - [GEORGE] Tere!</p>
<p>DIALOOGID</p>	<p>Dialoogides tuleb iga osaleja jaoks alustada uut rida. Tegelaeste eristamiseks saab kasutada sidekriipse.</p>	<p>- Tegelane 1 - Tegelane 2</p>	
<p>PEALELOETUD TEKST</p>	<p>Pealeloetud tekstil (st tegelaste hääled, kes ekraanile ei ilmu) peavad olema subtiitrid. Võite kasutada märget [pealeloetud] või kaldkirja, et tähistada pealeloetud tekstina esinevat dialoogi.</p>	<p>[pealeloetud] Saate seda silti kasutada. [pealeloetud] Saate seda silti kasutada. <i>Võite kirjutada „pealeloetud“ kaldkirjas..</i></p>	
<p>KONTEKSTITEAVE</p>	<p>Kontekstiteave peab olema esitatud sulgudes ja suurtähtedega või nurksulgudes ja väiketähtedega enne teksti, millele see viitab, ja samal real.</p>	<p>Kontekstiteabe näited on: (KARJUB), (SARKASTILINE), (PRANTSUSE AKTSENT), (MÕLEMAD), (KÕIK) või [karjub], [sarkastiline], [prantsuse aktsent], [mõlemad], [kõik]. - Tere hommikust! - (KÕIK) Tere hommikust!</p>	<p>- Tere hommikust! - [kõik] Tere hommikust!</p>

Soovitused

SISU: TEGELASED, DIALOOGID, MUUSIKA JA HELI	SOOVITUS	NÄIDE
HELIEFEKTID JA MUUSIKA	Kirjeldage helielemente, kui need on sõnumi mõistmiseks olulised: muusika, taustamuusika, loomade või esemete helid. Teave tuleks esitada sulgudes või nurksulgudes, esimene täht suurtähega ja ülejäänud väiketähtedega. See võimaldab eristada teavet ülejäänud dialoogist.	Näide: (Ukseell) või [Ukseell].